

Ա. Ճողոցյան Ն. Խաչատրյան

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնաստանողակ ձեռնարկ

ԷԳԻԹ ԵՐԵՎԱՆ
ԴՐԻՆՏ 2017

Ճեռնարկը նախատեսված է ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի «Հասարակագիտություն» ստարկա դասվանող ուսուցիչների համար:

Այն կարող է օգտակար լինել նաև ընթերցողներին, ովքեր ցանկանում են յուրացնել փնտրագիտության հիմունքները և ձեռք բերել փնտրագիտության վարելու հմտություններ ու կարողություններ:

Արմեն Ճուղության
փնտրագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Նոննա Խաչատրյան
փնտրագիտության թեկնածու, դոցենտ

1.1 | ՏՆՏԵՆՏՅՈՒՆԸ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Արդյալով կտրող» դրա կհասկանաք, թե ինչու են մարդին փնտրեստություն փառում, ինչով են պարտերվում վազրի կենդանական աշխարհի «տրորեսական» սկզբունքները բանական մարդու փնտրեստականով: Դրա կհասկանաք տնտեսագիտության կարևորությունը և նշանակությունը մեր կյանքում:

Հային ամենայն դասընկերների հետ արշավի գնաց Արագած լեռ և բարձրացավ հարավային գագաթը: Երթուղին անպահ տպակորիչ էր, և հանուն ստացած բավականության՝ հաստատարժեր համակերպվել անհարմարությունների հետ, դրոնց անխուսափելի են եման արշավի ժամանակ Արտեղ Հայկը գիտակցեց, թե իրենց տանը որքան հարմարավետ պայմաններ են ստեղծված մարդու հանապազօրյա պահանջմունքների բավարարման համար, ջանկության դեպքում՝ տաք ճաշ ես ուտում:

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՄԵՐ
ԿՅՈՒՆԵՄ

ԲԱԺԻՆ 1

փոխանական ու սպտման շաղկապված գործընթացների ամբողջություն, այդ գործընթացների մասնակիցների միջև ծագող փոխհարաբերությունների բարդ համակարգ:

Իմիջևայդ, հաճախ կենդանական աշխարհում ևս նկատելի է կենսակերպ, որն առաջին հայացքից կանոնակարգված տեսնույթուն է: Ինչպես: Այսպես՝ մեղուները գարնան և ամռան արևոտ օրերին ձաղիկներից նեկտար են հավաքում և վերակում մեղր պատրաստում, դրա մի մասով սնվում են, մի մասն էլ՝ պաշարավորում, որպեսզի կարողանան տարվա ոչ բարենպաստ օրերին ևս գոյատևել: Գրեթե նույն կերպ են վարվում մրջյունները, սկյուռները, խլուրդները, աննետները և այլ կենդանիներ: Իսկ ինչո՞ւ է տարբերվում կենդանու գոյապահպան կենսակերպը մարդու ստեղծած տեսնական միջավայրից:

Բանն այն է, որ կենդանիների նույնիսկ ամենականունավոր և ինքնարձաժ ստեղծական օրգանիզմը՝ գործում է նեյրոսիստոսթաբար, կենդանական բնագրով, իսկ մարդիկ իրականացնում են գիտակցական, ծրագրված գործունեություն: Կենդանիների վարքը բնազդաբար միտված է միայն երանց կենսապահովման ու գոյատևման խնդրի լուծմանը: Եվ դա է պատճառը, որ մեղուների կենսակերպը հազարավայրերի ընթացքում չի փոխվել և մինչև օրս էլ մնացել է նույնը՝ իսկ նախնադարյան մարդկանց

քարանձավային բնակատեղիները ներկայումս վերածվել են երկնաքերներով թեցուն մեզապոլիսների: Հետևաբար, մարդկանց նպատակաուղղված ցանքերի արդյունքում ստեղծված տեսնական համակարգերը խոշոր հաշվով օբյեկտավորված են հենց մարդ անհատի կայացմանն ու զարգացմանը, այլ ոչ թե սուս գոյատևմանը, ինչը յուրահատուկ է կենդանական աշխարհին:

Ժամանակի ընթացքում մարդկանց համատեղ տեսնական գործունեությունը շատ առաջ է գնացել ոչ միայն իր բնույթով ու բովանդակությամբ, այլև՝ կազմակերպման մակարդակներով: Ներկայումս մարդը տեսնույթուն է վարում ոչ միայն իր տանը, այլև՝ գործարար է կազմակերպություններում, տեսնույթուն է վարվում նաև ամբողջ երկրի մասշտաբով, տարբեր երկրների տեսնական միավորումների շրջանակում: Այդ մասին կխոսենք հաջորդիվ: Առաջին կարող ենք ընդհանրացնել, որ ցանկացած, մակարդակում մարդկանց տեսնական

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	3
ՔԱՇԻՆ 1	
ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՐ ԿՅԱՆՁՈՒՄ	5
1.1 ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ	5
1.2 ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՆԱՏՈՒԿԱՆ, ՏՆԱՅԻՆ, ՄԻԿՐՈ, ՄԱԿՐՈ, ՄԵԳԱ ՄԱԿՐՈՂԱԿՆԵՐ	13
1.3 ՄԱՅՆԱՆՔԱԿ ՌԵՍՈՐՍՆԵՐ ԵՎ ԱՆԱՅՄԱՆԱՔԱԿ ԴԱՅՆԱՋՍՈՒՄՆԵՐ՝ ՏՆՏԵՍԱԿԱՐՍԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ	19
1.4 ՏՆՏԵՍԱԿԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ՇՈՒԿԱՆ	24
1.5 ԵՎՍՈՒՏՆԵՐ ԵՎ ԾԱՆՍԵՐ	28
ԻՐԱԿԻՑԱԿԻ ՔԱՆԱԿՈՒԹՅՆԵՐ	31
ՔԱՇԻՆ 2	
ՄԻԿՐՈ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԷՍԵՒՉՆԵՐ	35
2.1 Զեռնարկաճիճիչական գործունեությունները	35
2.2 Զեռնարկաճիճիությունները	42
2.3 Զեռնարկաճիճիությունները	51
2.4 ԶԱՆԱԿ - ԻՆՎԵՍՏԻՑԻ - ԸՆԴՈՒԹՅՈՒՆ ՓՈՒԿԱԴԱՅՈՒՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐԸ	59
ԶԱՐԻՑԱԿԻ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	62
ՔԱՇԻՆ 3	
ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	67
3.1 ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ	67
3.2 ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՎԱՆԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	71
3.3 ԳՈՐԾԱԾՐԿՈՒԹՅՈՒՆ	76
3.4 ԻՄՈՎԵՐ	77
3.5 ԲԱՆԿԱՑԻՆ ԻՎԱՆԱԿԱՐԳ	82
ԻՐԱԿԻՑԱԿԻ ՔԱՆԱԿՈՒԹՅՆԵՐ	85
ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ	92